

Evropské souvislosti českého neolitu.

Tematické okruhy otázek.

Mgr Josef Dufek

1) Interakce mezi přírodním prostředím a obyvatelstvem raně holocéní Evropy.

a) Změny přírodního prostředí evropského kontinentu, jejich dopad na mezolitické a neolitické populace.

b) Mezolit Evropy

<http://www.esd.ornl.gov/projects/gen/nercEUROPE.html>

Kuna, M. (ed.) 2007: Archeologie pravěkých Čech / 1. Pravěký svět a jeho poznání, Praha (kap. 2.3, 38-50).

Mithen, S. 2006: Konec doby ledové. Dějiny lidstva od r. 20 000 do r. 5 000 př. Kr., Brno (kap. 15-20, 177-215).

Pokorný, P. 2011: Neklidné časy. Kapitoly ze společných dějin přírody a lidí, Praha (kap. 3, 4, 6-10).

2) Teoreticky o neolitizaci Evropy.

a) Základní hypotézy o neolitizaci Evropy (srovnání demické a kulturní difuze).

b) Environmentální a další modely neolitizace (dopad klimatických změn, genetika).

Clare, L. – Weninger, B. 2010: Social and biophysical vulnerability of prehistoric societies to rapid Climate Change. Documenta Praehistorica XXXVII, 283-292.

Gronenborn D. 2009: Climate fluctuations and trajectories to complexity in the Neolithic: towards a theory. Documenta Praehistorica XXXVI, 97-110.

Lewis-Williams, D. – Pearce, D. 2008: Uvnitř neolitické mysli. Vědomí, vesmír, říše bohů, Praha (kap. 1, 2).

Pavlů, I. 2005: Neolitizace střední Evropy. Archeologické rozhledy 57, 293-302.

Pluciennik, M. 2006: Clash of cultures? Archaeology and genetics. . Documenta Praehistorica XXXIII, 39-49.

Tichý, R. 2001: Expedice Monoxylon. Pocházíme z mladší doby kamenné, Jan Grešo – tiskárna Jáhen (úvod, 6-15, závěr, 178-183).

3) Neolitizace východního Středomoří

a) Modely námořního šíření neolitu.

b) Neolitizace Kypru, J. Anatolie a Egejdý.

Clare, L. – Rohling, J. E. – Weninger, B. – Hilpert, J. 2008: Warfare in Late Neolithic/Early Chalcolithic Pisidia, south western Turkey. Climate induced social unrest in the late 7th millennium calBC. Documenta Praehistorica XXXV, 65-92.

Mithen, S. 2006: Konec doby ledové. Dějiny lidstva od r. 20 000 do r. 5 000 př. Kr., Brno (kap. 12, 121-135).

Reingruber, A. 2011: Early Neolithic settlement patterns and exchange networks in the Aegean.

Thissen L. 2010: The Neolithic – Chalcolithic sequence in the SW Anatolian Lakes Region, Documenta Praehistorica XXXVII, 269-282.

Tichý, R. 1999: Expedice Monoxylon. Pavba po 8 000 letech, Náchod.

Tichý, R. 2001: Expedice Monoxylon. Pocházíme z mladší doby kamenné, Jan Grešo – tiskárna Jáhen.

4) Neolitizace západního Středomoří.

a) Modely námořního šíření neolitu.

b) Neolitizace Jadranu, Itálie (La – Marmotta/Bracciano), ostrovy Z. Středomoří (obchod s obsidiánem), pobřeží Francie a Španělska (příklady osídlení jeskyň a lokalita La Draga).

Binder, D. et al 1993: L'abri Pendimoun à Castellar (Alpes-Maritimes). Nouvelles données sur le complexe culturel de la céramique imprimée méditerranéenne dans son contexte stratigraphique, Gallia préhistorique 35, 177-251.

Tarrús, J. 2008: La Draga (Banyoles, Catalonia), an Early Neolithic Lakeside Village in Mediterranean Europe, Catalan historical Review 1, 17-33.

Tichý, R. 1999: Expedice Monoxylon. Pavba po 8 000 letech, Náchod.

Tichý, R. 2001: Expedice Monoxylon. Pocházíme z mladší doby kamenné, Jan Grešo – tiskárna Jáhen.

5) Civilizace tellů: Anatolský „protoměstský“ životní styl na Balkáně

a) Raný až střední neolit Balkánu.

b) Kulturní fenomény.

Karul, N. 2011: The Emergence of Neolithic life in South and East Marmara Region, 57-65. In Raiko Krauß (ed.): Beginnings – New Research in the Appearance of the Neolithic between Northwest Anatolia and the Carpatian Basin. Halle.

Budja, M. 2003: Seals, contacts and tokens in the Balkans Early Neolithic: where in the puzzle. Documenta Praehistorica 30, 115-130.

Milisauskas, S. (ed.) 2011: European Prehistory, Springer (chap. 7).

Mithen, S. 2006: Konec doby ledové. Dějiny lidstva od r. 20 000 do r. 5 000 př. Kr., Brno (kap. 18, 185-195).

Prijatelj, A. 2007: Digging the Neolithic stamps-seal of SE Europe from archaeological deposits, text and mental constructs. Documenta Praehistorica 37, 231-256.

Tichý, R. 1999: Expedice Monoxylon. Pavba po 8 000 letech, Náchod (kap. 5; 6).

6) Neolitizace Balkánu 2.

a) Střední neolit až raný eneolit.

b) problematika tellové architektury.

Crnobrnja, A. at all 2009: Late Vinča culture Settlement at Crkvine in Stubline, СТАРИНАР 59, 9-25."

Krauß, R. 2008: Karanovo und das südosteuropäische Chronologiesystem aus heutiger Sicht, Euroasia Antiqua 14, 117-149.

Milisauskas, S. (ed.) 2011: European Prehistory, Springer (chap. 8).

Minichreiter, K. 2007: Slavonski Brod, Galovo, Zagreb.

7) Fenomén kultury s lineární keramikou 1.

a) Vývoj kultury s lineární keramikou.

b) Představa o podobě sídlišť kultury s lineární keramikou.

Lüning, J. 1988: Frühe Bauern in Mitteleuropa im 6. und 5. Jahrtausend v. Chr. Jahrbuch des Römisch Germanischen Zentralmuseums Meins 35/1, 27-93.

Milisauskas, S. (ed.) 2011: European Prehistory, Springer (chap. 7).

Oross, K. – Bánffy, E. 2009: Three successive waves of Neolithisation: LBK development in Transdanubia. Documenta Praehistorica 34, 175-189.

Rück, O. 2012: Vom Hofplatz zur Häuserzeile. Das bandkeramische Dorf – Zeilenstrukturen und befudfreie Bereiche offenbaren ein neues Bild der Siedlungsstrukturen. In S. Wolfram – H. Stäuble, Siedlungsstruktur und Kulturwandel in der Bandkeramik. Dresden.

Stadler, P. – Kotova, N. 2010: Early Neolithics Settlement of Brunn Wolfholz in Lower Austria and the problem of origin of (Western) LBK. In Neolithization of

the Carpathian Basin: Northernmost distribution of the Starčevo/Körös Culture, Krakov.

Tichý, R. 1999: Expedice Monoxylon. Pavba po 8 000 letech, Náchod (kap. 7).

8) Fenomén kultury s lineární keramikou 2.

a) Výpověď stronciových a genetických analýz.

b) Nálezy ze studní v mladším a pozdním stupni LnK.

Podborský, V. a kol. 2002: Dvě pohřebiště neolitického lidu s lineární keramikou ve Vedrovicích na Moravě, Brno.

Stäuble, Von H. 2011: Die ersten Bauern in Sachsen. Hunderte Siedlungen in nur drei Regionen. Archaeo. Archäologie in Sachsen 8, 4-13.

Stolz, D. 2004: Organické předměty kultury s lineární keramikou. In M. Lutovský (ed.), Otázky neolitu a eneolitu 2003, Praha.

Wikipedia.

9) Soupeření malby a vpichu: interakce kulturního komplexu vypíchané keramiky a sopot-lengyelského kulturního okruhu

a) Lengyelský kulturní okruh.

b) Kulturní okruh kultur s vypíchanou keramikou.

Bertemes, H. F. – Meller, H. (ed.) 2012: Neolithische Kreisgraben-anlagen in Europa. Tagungen des Landmuseums für Vorgeschichte Halle 8, Halle.

Čižmář, Z. a kol. 2008: Život a smrt v mladší době kamenné, Brno.

Kozłowski, J. – Raczky, P. (ed.) 2007: The Lengyel, Polgár and related cultures in the middle/late Neolithic in Central Europe, Krakow.

Pavlů, I. (ed.) – Zápotocká, M. 2007: Archeologie pravěkých Čech/3 Neolit, Praha.

Řídký, J. 2011: Rondely a struktura sídelních areálů v mladoneolitickém období. *Dissertationes archaeologicae Brunenses/Pragensesque* 10, Praha-Brno.

<http://dmc.ssst.edu.ba/ButmirNeolithicCulture/english/index.htm>;

10) Válečnictví v neolitu.

Clare, L. – Rohling, J. E. – Weninger, B. – Hilpert, J. 2008: Warfare in Late Neolithic/Early Chalcolithic Pisidia, south western Turkey. Climate induced social unrest in the late 7th millennium calBC. *Documenta Praehistorica* XXXV, 65-92.

Runnels, C. N. at al. 2009: Warfare in Neolithic Thessaly. A Case study. *Hesperia* 78, 165 – 194.

Wahl, J. – König, H. G. 1987: Anthropologisch-Traumatologische untersuchung der Menschlichen Skelettreste aus dem Bandkeramischen Massengrab bei Talheim, Kreis Heilbronn. *Funberichte aus Baden-Württemberg* Band 12, 65-168.

Windel, H. 1996: Rätsel um Gewalt und Tod vor 7.000 Jahren. Eine Spurensicherung, Asparn/Zaya.

Wild, E. M. at al 2004: Neolithic massacres: local skirmishes or general warfare in europe? *Radiocarbon* 46, 377-385.

Turck, R. at al 2012: „Widely travelled people“ at herxheim? Sr isotopes as indicators of mobility. In E. Keiser at al: *Population dynamics in prehistory and early history new approaches using stable isotopes and genetic*. Berlin, 149-164.

Zeeb-Lanz, A. at al 2009: The LBK settlement with pit enclosure at Herxheim near Landau (Palatinate). First results. In D. Hofmann – P. Bickle: *Creating Communities. New Advances in Central european neolithic Research*. Oxford.

www.landschaftsmuseum.de-Herxheim

www.projekt-herxheim.de

www.uni-wuerzburg.de

11) Neolitická architektura.

Jelínek, J. 2006: Střecha nad hlavou, kořeny nejstarší architektury a bydlení.

Milisauskas, S. (ed.) 2011: European Prehistory, Springer (chap. 7,8).

Pavlů, I. 1998: Dům v neolitu a jeho význam pro pravěkou archeologii. Archeologické rozhledy 50, 778-783.

Šumberová, R. 2012: Cesta napříč časem a krajinou. Katalog k výstavě nálezů ze záchranného archeologického výzkumu v trase obchvatu Kolína 2008-2010, Praha.

<http://structuralarchaeology.blogspot.com/2010/01/37-upstairs-in-neolithic.html>